

ROC CHABÀS

**EL PENÓ DE
LA CONQUISTA**
LA GRAN FARSA VALENCIANA

**PEDRO FUENTES
CABALLERO**

El Penó de la Conquista, la gran farsa valenciana

Introducció històrica

El context del segle XIV-XV i el fenomen de les relíquies

Els segles XIV i XV varen ser una etapa clau en l'història d'Europa. Despuix de les grans crisis del segle XIV -la Pesta Negra, les guerres dinàstiques i la fam-, la societat europea buscava noves formes de reforçar la seua fe i estabilitat.

Llavors, la religió no era només una qüestió espiritual: era també un instrument de cohesió social, de prestigi polític i d'atracció econòmica.

En este context, les relíquies varen adquirir un paper protagoniste. Un péntol de tela, un fragment d'os, una dent o un objecte atribuït a un sant podien convertir-se en un autèntic tresor per a qualsevol ciutat o monasteri. No només reforçaven el fervor religiós dels fidels, sino que atreen a peregrins i, en ells, riquesa i influència.

En la Corona d'Aragó i en el Regne de València, esta dinàmica seguia la mateixa línia que en el restant d'Europa: els temples competien per posseir les relíquies més impressionants i venerades, i no sempre es qüestionava la seua autenticitat.

L'importància social i religiosa d'eixes peces

En una societat profundament marcada per la fe, les relíquies actuaven com a ponts entre el cel i la terra. El seu valor no es devia només per lo que representaven materialment, sino pel poder espiritual que se'ls atribuïa.

Funció religiosa: Es creïa que protegien ciutats, sanaven malalts o garantisaven bones collites.

Funció social: Donaven un sentiment d'orgull i identitat colectiva als pobles que les posseïen.

Funció econòmica: Eren font d'afluència constant de peregrins, que gastaven en estage, aliment i donatius en les iglésies.

No obstant, esta obsessió per posseir relíquies va generar un mercat cada volta més dubtós, a on la falsificació i l'engany es varen convertir en pràctiques habituals, inclús dins del clero, per a conseguir beneficis o prestigi.

Eixemples sorprenents de falses relíquies en Europa

El fenomen no era exclusiu del Regne de València. Per tot el continent trobem casos que hui resulten casi còmics, pero que en l'època eren venerats en absoluta devoció:

Els tres prepucis de Crist: conservats en Amberes (Bèlgica), Hildesheim (Alemanya) i Santiago de Compostela.

Els dits de Sant Joan Batiste: més de 60 dits documentats, incloent 11 índexs, repartits per iglésies i monasteris europeus.

Els set caps de Sant Felip i els 17 braços de Sant Andreu: una multiplicació que, òbviament, trenca qualsevol lògica anatòmica.

Els 500 dents de Santa Apolònia en la França: suficients per a omplir varies boques santes.

Les lletilles i el pa de l'Últim Sopar, guardats en el Sancta Sanctorum de Roma.

La coa del aca que va dur a Jesús, exhibida en un museu de "Prehistòria Contemporànea".

I, potser lo més pintoresc, el "sospir" de Sant Josep i el "estornut" de l'Esperit Sant, conservats en botelles i venerats durant sigles.

Estos eixemples, que hui poden provocar-nos un somriure, reflectixen fins a quin punt la credulitat popular i l'interés econòmic podien donar lloc a un autèntic mercat de relíquies impossibles.

Les falses relíquies en la Corona d'Aragó

Un fenomen comú en tot el territori

En les seues sigles XIV i XV, la Corona d'Aragó era un conglomerat de regnes i territoris units per una mateixa monarquia, pero en identitats i lleis pròpies: el Regne de València, el Contat de Barcelona, el Regne d'Aragó, el Regne de Mallorca i atres possessions mediterrànies.

En tots ells, la carrera per posseir les relíquies més “extraordinàries” no va ser menys intensa que en el restant d'Europa. Les catedrals, monasteris i iglésies locals volien reforçar el seu prestigi davant els fidels i, de pas, davant la competència d'atres temples.

Era una época en la que l'esperit crític quedava relegat davant la devoció popular, i a on l'absència de proves científiques permetia que qualsevol peça antiga, en una història convenient, poguera ser venerada sense discussió.

Barcelona: caps, braços i fragments “sants”

En el Contat de Barcelona, la proliferació de relíquies va ser tan abundant com a pintoresca. Entre les més curioses que apareixen documentades:

Varis caps de Sant Jordi, patró de Catalunya, venerades en iglésies distintes com si tots foren l'original.

Restants múltiples de Santa Eulàlia, patrona de Barcelona: ossos repartits entre la catedral i atres temples menors.

Una espasa atribuïda a l'arcàngel Miquel, conservada en un monasteri pirenaic, sense prova de procedència ni concordança històrica alguna.

La mentalitat popular acceptava sense resistència alguna estes atribucions, ya que la fe estava per damunt de qualsevol examen crític.

Aragó: tradició i credulitat

En terres aragoneses, els monasteris com Sant Joan de la Penya o Veruela acumulaven relíquies “miraculoses” que atreen a peregrins de llunt.

Fragments de la Vora Creu (supostament pèntols del màstil a on va morir Jesucrist) repartits per tot el territori, fins a aplegar a tindre més fusta que la que hauria tingut la creu real.

El Sant Cáliz de Sant Joan de la Penya, que competia en fama en lo que hui es conserva en la catedral de València, en un clar eixemple de duplicació de relíquies.

La pròpia Iglésia evitava entrar en confrontacions sobre l'autenticitat: lo que importava era mantindre viva la devoció i el flux de peregrins.

El Regne de València: entre devoció i oportunisme

El nostre territori no va ser alié a esta moda migeval. Des de la catedral de València fins a iglésies menors de comarques, trobem inventaris plens de relíquies extraordinàries:

Plomes dels arcàngels Gabriel i Miquel en Llíria.

Trossos del mant de la Verge Maria en vàries parròquies.

Restants de sants duplicats o triplicats en distints temples de la ciutat i del regne.

L'exemple més polèmic, que tractarem a fondo en esta revista posteriors, és el Pendó de la Conquesta, objecte convertit en símbol per sectors catalanistes i que, tal i com han senyalat numerosos investigadors, no correspon a l'època atribuïda.

Mentalitat popular i absència de qüestionament

Per a entendre esta acceptació massiva, cal recordar que l'alfabetisació era molt reduïda i que les fonts d'informació estaven monopolisades pel clero i les autoritats locals.

La paraula del retor o del monge era llei indiscutible.

Les relíquies es presentaven com a proves materials de la fe i com "protecció" del poble.

Els pelegrinages no només eren actes de devoció, sino també festes socials i comercials que beneficiaven a les comunitats locals.

En este ambient, qualsevol veu crítica podia ser tildada de blasfema o sospitosa de sectarisme. Açò explica per qué tants objectes falsos o de dubtosa procedència han aplegat fins als nostres dies en un sege de veneració.

Les relíquies valencianes

Un patrimoni tan ric com a polèmic

El Regne de València, des de la seua creació en 1238, ha segut un territori a on la religió catòlica ha jugat un paper fonamental, no només en la vida espiritual, sino també en l'organització social, la cultura i l'art.

En eixe context, les relíquies —objectes supostament vinculats a Crist, a la Verge, als sants en episodis bíblics— es varen convertir en elements centrals de devoció.

El seu valor no era només espiritual: una relíquia important atrea a peregrins, incrementava els donatius i donava prestigi al temple en la ciutat que la custodiava.

Pero, com ya hem vist, l'autenticitat històrica de moltes d'elles és alguna cosa més que dubtosa.

Eixemples destacats en terres valencianes

Encara que la relació és llarga, podem destacar algunes de les relíquies més conegudes o curioses que es conserven en la nostra terra:

Les plomes dels arcàngels Gabriel i Miquel – Lliria

Custodiades en una parròquia de la ciutat, es presenten com a restants materials dels missatgers celestials. Evidentment, la seua autenticitat és inexplicable, pero durant sigles han format part de la devoció popular local.

La Santa Espina - Catedral de València

Supostament procedent de la corona d'espines de Crist, és una de les peces més venerades. Com en el cas d'altres "espines" repartides per Europa, la seua procedència real és objecte de debat.

Relíquies de Sant Vicent Màrtir – Vàries localitats

Ossos, fragments i altres restants atribuïts al màrtir patró de la ciutat de València, dispersos per diverses iglésies i convents. En alguns casos, la repetició de parts del cos evidencia que no poden ser totes autèntiques.

Trossos del mant de la Verge

Present en diferents parròquies, és un altre exemple de com un mateix objecte sagrat podia tindre còpies o "fragments" repartits en tots els llocs.

El Sant Càlic – Catedral de València

Una de les peces més famoses, identificada per la tradició com el càlic utilitzat per Crist en l'Últim Sopar.

Encara que les investigacions han suggerit que pot ser d'època romana, el debat sobre si realment és "el Grial" segueix obert.

Relíquies menors però singulars

A part d'estes peces de gran renom, el territori valencià

conserva tota una sèrie de relíquies menors que mostren fins a quin punt la fe i la tradició han segut capaces de generar un ampli catàleg d'objectes venerats:

Fragments de la Vora Creu en iglésies com les de Xàtiva o Morella.

Restants de sants de devoció local, com a Sant Pasqual Baylón en Vila-real o Sant Bernardí i les seues germanes en Alzira.

Reliquiaris en pols d'ossos de procedència incerta, atribuïts a màrtirs romans o eremites migevals.

El valor devocionari per damunt del rigor històric

En molts casos, l'autenticitat no era lo important. La relíquia era vista com un vehícul de fe i protecció per a la comunitat.

Les processons, festes patronals i pelegrinages eren moments en que estes peces eixien dels temples per a ser venerades pel poble, creant un vncul emocional fortíssim entre la gent i l'objecte.

Este fenomen explica per qué, encara hui, moltes d'estes relíquies seguixen sent mostrades i venerades sense que es plantege un debat històric o científic obert.

Podeu fer-me una imagen horizontal sin lletres sobre este tex: Camí cap al cas del Pendó de la Conquista

Este recorregut per les relíquies valencianes nos prepara per a abordar, un dels casos més polèmics i manipulats de la nostra història recent: el Pendó de la Conquista.

Un objecte exhibit com a símbol de la “València conquistada” i que, com vorem, no és més que una tardana invenció utilizada per interessos polítics i identitaris molt concrets.

Naiximent del mit del Penó de la Conquista

Una peça que apareix sense context clar

L'història oficial que es conta hui sobre el Penó de la Conquesta diu que es tracta del penó que els musulmans varen issar en la torre d'Ali Bufat — situada prop de lo que després seria el Temple— i que, supostament, els cristians varen alçar el 9 d'Octubre de 1238 en senyal de conquesta.

Esta narració, repetida fins a la sacietat, es dona per bona en visites guiades, llibres escolars i actes institucionals.

Pero, si observem be, descobrim que no existix cap document contemporàneu als fets que ho confirme.

El Penó apareix documentat com a objecte físic moltes sigles despuix, sense cap cadena de custòdia clara i sense proves que li relacionen directament en el moment històric que se li atribuïx.

L'entrada al Museu Històric Municipal

El Museu Històric Municipal de València, situat en l'edifici de l'Ajuntament, ha segut l'escenari principal en el que s'ha projectat l'idea de que este és una relíquia nacional valenciana.

La seua vitrina de fusta i vidre, colocada en solemnitat, transmet al visitant l'impressió de trobar-se front a una peça única i venerable.

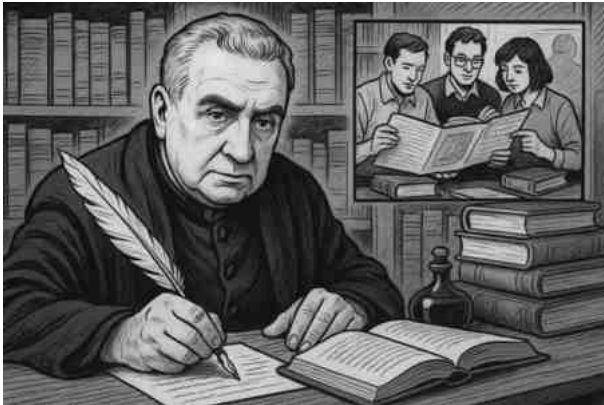
No obstant, l'exposició carix d'informació tècnica rigorosa: no hi ha ficha detallada de materials, no consta la data científica del teixit, i l'informació històrica es llimita a reproduir la llegenda tradicional.

El propi disseny d'exposicions, en lloc de fomentar l'investigació, consagra el mític relat. Açò convertix al Museu en una peça clau no només en la conservació física de l'objecte, sino en la seua consolidació com a símbol polític.

Primeres veus crítiques

Ya a finals del sigle XIX i principis del XX, historiadors de prestigi com Roc Chabàs varen advertir que la tela, la pintura i la paleografia de l'inscripció no podien ser del sigle XIII. Segons les seues observacions, tot apuntava a una fabricació del sigle XV o XVI.

Este tipo d'avisos, documentats per autors com Carreras Candi en la seua Geografia del Regne de València, posaven en dubte la versió oficial.

Pero el pes de la tradició i la voluntat institucional de mantindre el relat simbòlic ha segut molt més fort que qualsevol crítica acadèmica.

Un símbol apropiat pel pancatalanisme

En dècades recents, sectors del catalanisme han utilitzat el va

penar com a símbol alternatiu a la Real Senyera Valenciana, presentant-ho com el “autèntic estandart històric” de la ciutat i, per extensió, del poble valencià.

Esta operació simbòlica té un objectiu clar: desplaçar el símbol històric valencià reconegut —la Senyera coronada— per un altre que millor encaixa en el relat pancatalanista i que, además, es pot presentar com a “previ” a l'afegitó de la franja blava.

El Museu Històric Municipal, conscientment o no, ha contribuït a esta apropiació ideològica mantenint el Penó exposat com si fora una peça genuïna de 1238.

Sense proves, pero en molt ritual

El ix del museu en contades ocasions, com el 9 d'Octubre o altres actes institucionals, sempre acompanyat de cerimònies solemnes, guàrdies d'honor i un llenguatge protocolari que reforça la sensació de llegitimitat històrica.

Pero darrere de la vitrina i de l'aparat institucional, no existix cap estudi científic concloent que avale la seua autenticitat. Els únics anàlisis sérios proposats —com la prova del polen en els anys 90— varen ser bloquejats per raons polítiques.

El naiximent del mit del Penó de la Conquesta és, més que un relat històric, una construcció política i simbòlica que ha prosperat gràcies a la repetició institucional ya l'absència d'un rigorós debat públic.

Això deixa oberta la porta al següent, a on profundisarem en les proves històriques i científiques que desmonten la suposta autenticitat d'esta peça i revelarem les maniobres que han impedit la seua verificació.

El Penó i el catalanisme

Un símbol històric convertit en ferramenta política
En la València contemporànea, la batalla pels símbols és tan important com la defensa de la pròpia llengua. En este camp, el Penó de la Conquesta s'ha convertit en un instrument privilegiat per a sectors del catalanisme que pretenen substituir a la Real Senyera coronada com a emblema històric del poble valencià.

Esta operació no és casual ni improvisada: forma part d'una estratègia ideològica dissenyada des de fa dècades per a desplaçar a tots aquells elements que recorden la personalitat política pròpia del Regne de València i assimilar-los a un relat històric

fabricat des de Catalunya.

La Real Senyera: símbol incòmodo per al relat pancatalanista

La Real Senyera, en la seua franja blava i la corona real, és l'únic estandart d'Europa en ranc de bandera real otorgat per un monarca i és la prova visible de l'autonomia política i jurídica del Regne de València en la Corona d'Aragó.

Per al discurs pancatalanista, esta realitat és molesta per dos raons fonamentals:

Contradiu l'idea d'una "unitat històrica" dels territoris de parla catalana, ya que evidencia que València va tindre institucions, furs i símbols propis, independents dels de Catalunya.

Desmonta el mit de que la franja blava és un afegitó "tardà" sense valor històric, demostrant que forma part de l'herència política real valenciana.

Per això, en lloc de reivindicar la Real Senyera, el catalanisme busca impondre un símbol alternatiu que no duga corona ni franja blava.

El Penó com "alternativa històrica"

Ací és a on entra en joc el Penó de la Conquesta. Presentat com una peça "anterior" a l'incorporació de la franja blava, este penó encaixa perfectament en l'estratègia simbòlica catalanista:

Es ven com "l'estandart original" de la ciutat de València.

Permet ignorar la Real Senyera i, per tant, borrar la seua càrrega política i històrica.

Proyecta l'idea de que l'identitat valenciana migeval era idèntica a la catalana, perquè formalment recorda als estandarts de les quatre barres utilitzades en Catalunya.

Aixina, el Penó no és utilitzat per la seua autenticitat històrica (que, com hem vist, és més que dubtosa), sino pel seu potencial polític.

Cerimònies i visibilitat institucional

El catalanisme, en complicitat institucionals dins de l'Ajuntament de València en diferents èpoques, ha conseguit donar una presència pública que mai havia tingut abans:

Participa en actes cívics del 9 d'Octubre en un protagonisme que rivalisa en la Real Senyera.

S'expon permanentment en el Museu Històric Municipal en una narrativa que reforça la seua suposta autenticitat.

Es convertix en imatge recurrent en cartells, publicacions i materials educatius promoguts per sectors catalanistes.

Tot açò sense que el ciutadà mig reba informació completa sobre els dubtes històrics que es concernen sobre la peça.

El simbolisme manipulat

Per al catalanisme, té un valor estratègic perquè simbolisa:

Una València sense franja blava, integrada visualment en el relat de les "quatre barres" catalanes.

Un element anterior a l'unió política en la Corona, ideal per a reivindicar una suposta "nació catalana migeval" de la que València hauria format part.

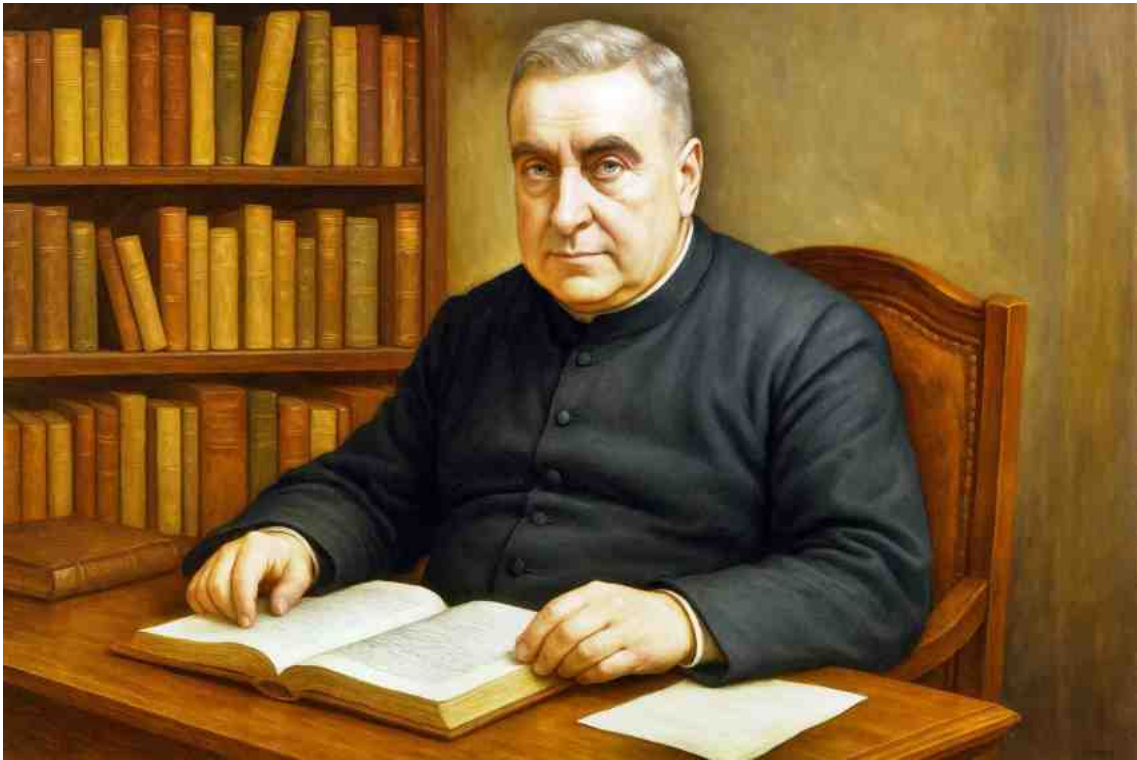
Una ferramenta per a relativisar o minimisar l'importància de la Real Senyera en la memòria col·lectiva valenciana.

Este us instrumental és un exemple clar de com el patrimoni històric —o inclús les seues falsificacions— poden ser manipulats per interessos ideològics.

El Penó de la Conquesta, més que una relíquia migeval, és hui un cavall de Troia simbòlic dins de la lluita pel relat històric valencià.

La seua presència en actes oficials i en espais de museu, sense un debat obert sobre la seua autenticitat, no és fruit de l'encert: respon a una estratègia conscient per a desplaçar a la Real Senyera i reescriure l'història del poble valencià.

Roc Chabàs i les primeres denúncies

Un denier ilustre al servici de l'història

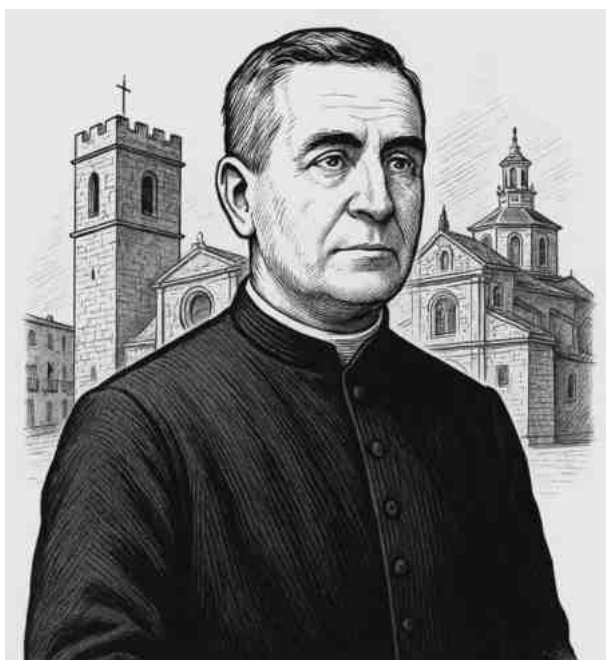
Roc Chabàs i Llorens (Dénia, 1844 – València, 1912) va ser un dels grans erudits valencians del segle XIX i inicis del XX. Sacerdot, historiador, archiver i cronista, Chabàs va destacar pel seu rigorositat en l'investigació documental i pel seu compromís en la defensa del patrimoni històric del Regne de València.

Va dirigir durant anys l'Archiu Municipal de València i va ser autor d'obres fonamentals per a entendre la nostra història local i general, com per eixemple *Història de la Ciutat i Regne de València* o els seus articles en revistes especialisades.

També va col·laborar en projectes de la Real Acadèmia de l'Història i va mantindre una activa correspondència en historiadors d'Europa.

Chabàs no es deixava influenciar per modos ideològics: el seu mètode era consultar documents originals, estudiar l'arqueologia i contrastar fonts. I és precisament esta independència intel·lectual la que li va dur a alçar la veu contra una de les falses relíquies més conegudes de València: el Penó de la Conquesta.

L'advertència de Chabàs sobre el Penó

En 1900, les autoritats municipals exhibien el Penó com una peça gloriosa del segle XIII, supostament li ensenya que els moros varen issar a la torre d'Ali Bufat (despuix del Temple) en senyal de rendició davant Jaume I.

Roc Chabàs, despuix d'analitzar la peça, va concloure que allò no podia ser una bandera real de l'època de la Conquesta. Les seues paraules, recollides per Carreras Candi en la seua obra Geografia del Regne de València, són contundents:

“No és possible siga la bandera real la que té l'Ajuntament, perque el llenç, pintura i paleografia de la data la denúncia com a obra del segle XV o XVI.”

Esta afirmació no era una mera opinió: estava sustentada en coneiximents tècnics sobre teixits, tint i escritura. Chabàs advertia que el teixit i la tècnica pictòrica no corresponien al segle XIII, i que l'inscripció que duya estava escrita en un estil gràfic molt posterior.

¿Per qué la seua denúncia era tan important?

En eixe moment, qüestionar l'autenticitat d'una peça venerada per l'institució municipal no era fàcil. Chabàs era conscient de que:

El Penó estava sent utilisat per a reforçar un relat simbòlic associat a la glòria migeval.

La seua falsetat minava eixa narrativa i obligava a replantejar actes i cerimònies.

Una volta instaurada la creència popular, seria molt difícil revertir-la.

No obstant, ell va preferir dir la veritat abans que contribuir a una falsetat històrica. La seua advertència va quedar publicada i és hui una de les primeres proves documentals contra l'autenticitat.

El silenci posterior i la persistència del mit

Pese a la denúncia de Roc Chabàs, les autoritats municipals no varen iniciar cap investigació oficial per a verificar la datació.

L'objecte va seguir exponent-se i utilitzant-se en actes públics com si fora una relíquia autèntica del segle XIII.

La falta d'acció té una explicació: admetre la falsetat hauria suposat reconèixer que durant dècades es va enganyar, conscientment o no, al poble valencià. I per a molts responsables polítics, açò era inadmissible.

L'herència crítica de Roc Chabàs

El valor de Roc Chabàs no va anar només el de detectar una falsetat, sino el de deixar constància escrita, evitant que la manipulació quedara completament impune. Hui, el seu testimoni segueix sent un punt de referència per a historiadors i investigadors que volen defensar la veritat sobre el Penó.

En ell s'inicia una línia de pensament crítica que, dècades després, altres investigadors i tècnics tèxtils corroborarien en proves científiques.

Investigacions del segle XX

Una oportunitat per a aclarir la veritat

Despuix de dècades d'exhibició pública del Penó de la Conquesta com a peça del segle XIII, les advertències històriques com les de Roc Chabàs havien quedat relegades a còrculs erudits. Pero a principis dels anys 90, una iniciativa política valenta va intentar, per primera volta, aportar proves científiques que varen confirmar o varen desmentir de manera definitiva l'autenticitat de la relíquia.

La protagonista d'esta iniciativa va ser Mª Dolores Garcia Broch, regidora de l'Ajuntament de València, que havia inclòs en el seu programa electoral la promesa de clarificar el cas. Fidel a la seua paraula, no va deixar que la qüestió caiguera en l'oblit.

Contacte en Edison Valls i el Colege de l'Art Major de la Seda

Per a dur avant la seua promesa, Garcia Broch va recórrer a una figura clau del valencianisme cultural: Edison Valls, llavors president del Colege de l'Art Major de la Seda. Valls, profund coneixedor de tècniques textils històriques, entenia perfectament el valor d'un anàlisis científic.

Edison Valls, deixant de costat qualsevol component ideològic, va buscar als millors experts textils disponibles. El contacte es va establir en un equip de professionals d'Alcoy, ciutat en una tradició textil reconeguda internacionalment.

La primera inspecció tècnica

En una primera revisió visual i sense necessitat d'aparats complexos, els tècnics alcoyans varen detectar alguna cosa que confirmava les sospites històriques:

El “torçut dels draps” —és dir, el modo en que estava filat i teixit el material— no corresponia a la tècnica utilitzada en el segle XIII.

Les característiques del teixit eren pròpies de produccions del segle XV, coincidint en lo que ya havia afirmat Roc Chabàs casi un segle abans.

Açò no era encara una prova definitiva, pero sí un indicati molt sòlit de que l'enssenya no podia ser contemporànea a Jaume I.

Propostes d'anàlisis científic

Davant este descobriment preliminar, els tècnics varen propondre la realisació de dos possibles proves per a establir la datació exacta:

Prova del Carbono 14 – Una tècnica coneguda per estimar l'antiguetat de materials orgànics.

Prova del polen – Considerada, en este cas concret, més precisa, ya que permetria identificar l'època i inclús la regió geogràfica d'orige a partir dels restants microscòpics atrapats en les fibres.

Els experts coincidien que la prova del polen seria més determinant per a este tipo de teixit històric.

Expectatives i primeres traves

En el respal inicial de Garcia Broch i l'assessorament de Valls, semblava que l'investigació anava a entrar en una fase decisiva.

Si les proves confirmaven la data tardana, el mit del Penó de la Conquista com a peça original del segle XIII quedaria definitivament desmuntat.

Pero l'esperança va a durar poc. El projecte es va topar en resistències polítiques internes, que impedirien la seua continuació.

Les proves científiques impedides

El debat entre Carbono 14 i prova del polen

Quan els tècnics alcoyans varen confirmar visualment que el teixit del Penó no corresponia al segle XIII, es varen posar sobre la taula les dos opcions per a obtenir una datació científica definitiva:

Prova del Carbono 14: una tècnica de laboratori que mesura la desintegració radioactiva en materials orgànics i que ofereix una forqueta de datació suficientment fiable.

Prova del polen: menys coneguda pel gran públic però considerada pels especialistes com més precisa per a este cas concret. Els tècnics varen explicar que les fibres, després de segles, conservarien grans de polen microscòpics. L'anàlisi d'estos residus no només permetria establir l'època de fabricació, sinó també determinar l'àrea geogràfica en la que es va teixir.

La balança es decantava clarament per la prova del polen. Els experts tenien clar que eixa era la via més rigorosa i menys destructiva per a l'objecte.

L'ombra de la política

Mentres Mª Dolores Garcia Broch i Edison Valls avançaven en les gestions per a coordinar la prova científica, les pressions polítiques varen començar a fer-se notar.

El Partit Unió Valenciana (UV), al que pertanyia Garcia Broch, travessava un moment de negociacions delicades. Segons testics de l'època, s'estaven teixint acorts en atres forces polítiques, incloses formacions de cort catalanista liderades per figures com Rafael Blasco i Pepa Chesa.

Un dels punts no escrits pero “indispensables” per a que prosperara eixe acostament era paralisar tota investigació que posara en dubte el Penó de la Conquesta. El motiu era evident: per a certs sectors ideològics, (i seguix sent) una peça simbòlica que podien opondre a la Real Senyera Valenciana, convertint-ho en un emblema útil per a la seua estratègia cultural.

La censura interna i l'orde de parar

L'orde va aplegar de forma contundent: Vicente González Lizondo, president de UV i tinent d'alcalde, va comunicar a Garcia Broch que devia detindre de colp i repent el procés d'investigació.

La decisió no estava basada en criteris tècnics ni històrics, sino en la pura conveniència política del moment.

Segons relataria més tart la pròpia regidora, aquell va ser un colp duríssim: havia promés al poble valencià transparència i veritat, i ara se li negava l'oportunitat de complir-ho.

Excuses oficials i realitat amagada

En premsa, l'argument difòs per a justificar la paràlisis va ser casi grotesc: es dia que no es podia fer la prova perque no es trobava la clau de l'urna a on es guardava.

La realitat era molt distinta. Els tècnics sabien que eixa urna no requeria clau per davant, ya que s'obria perfectament per darrere de la vitrina.

Esta mentira institucional deixava clar que la veritat no era lo que es buscava.

Conseqüències i herència d'eixe bloqueig

La fidelitat de Garcia Broch al seu compromís li va costar car dins del seu propi partit: marginació interna, pèrdua de respals i una sensació d'haver lluitat contra un mur d'interessos que no volien que el poble coneguera la veritat.

Els valencians nos quedem sense la prova científica definitiva.

No obstant, les proves històriques, els anàlisis tècnics preliminars i les advertències de figures com Roc Chabàs seguixen sent rotundes i convincents: el Penó de la Conquesta no és una peça del sigle XIII, sino un producte tardà, elevat a símbol per interessos que poc tenen que vore en la veritat històrica.

Conseqüències polítiques i mediàtiques

La filtració que ho va canviar tot

La paràlisi de les proves científiques sobre el Penó de la Conquesta no va ser un episodi aïllat, sino un moviment calculat dins d'un context polític molt més ampli.

Poc despuix d'ordenar-se el bloqueig, va esclatar un autèntic terremot en el món polític valencià: la filtració de les “Bases mínimes per a una Convergència Valenciana”.

Este document intern revelava les negociacions secretes entre UV i atres forces polítiques, entre les que es trobaven grups clarament alineats en el catalanisme polític i cultural.

El contingut de les “Bases” era un autèntic colp per a la militància valencianista: incloïa concessions simbòliques, llingüístiques i programàtiques que trencaven en els principis fundacionals de UV.

L'us del català normatiu: un insult per a la base valencianista

Si va haver un punt que va encendre totes les alarmes, este va ser l'us del català normatiu en la redacció de les “Bases”.

No només era una qüestió d'ortografia o normativa: per a molts militants i simpatizants, era la constatació de que la direcció del partit estava disposta a renunciar a la defensa de la llengua valenciana tal i com s'havia promés.

L'escrit estava elaborat seguint fidelment l'ortografia i la morfologia dictades pel Institut d'Estudis Catalans (IEC), en lloc de respectar la tradició pròpia de les Normes del Puig o, com a mínim, la codificació oficial que diferenciava el valencià del català.

Un escàndal a plena llum

Quan la filtració va aplegar als mijos de comunicació, la reacció va ser immediata. La premsa valencianista i sectors socials vinculats a la defensa de l'identitat valenciana varen denunciar l'escàndal:

Traïció a la militància: es considerava que s'havien enganyat als afiliats l'imatge dels quals de ferma valencianista no es corresponia en les accions reals.

Claudicació lingüística: acceptar el català normatiu en documents interns suponia, de facto, l'legitimar la tesis pancatalanista que nega l'existència de la llengua valenciana com a idioma independent.

Intercanvi polític opac: la renúncia a investigar el Penó era vista com una "moneda de canvi" dins d'este joc d'aliances, un gest per a agradar als socis potencials.

Impacte mediàtic i reacció ciutadana

El tema va omplir tertúlies radiofòniques i pàgines d'opinió. Inclús alguns diaris d'àmbit nacional varen arregar la notícia, presentant-la com a exemple paradigmàtic de les contradiccions internes dels partits regionals quan busquen poder a qualsevol preu.

A nivell de carrer, molts antics votants i simpatizants de UV es varen sentir desilusionats. Alguns varen abandonar el partit, uns altres es varen reorganitzar en associacions i plataformes culturals que reivindicaven un valencianisme lliure de pactes en forces catalanistes.

La polèmica del Penó, llunt d'apagar-se, es va veure reforçada. Per a molts, aquell teixit no era ja només una falsa relíquia històrica, sino la metàfora perfecta de la manipulació política: una peça falsa elevada a símbol per interessos aliens a la veritat i utilitzada com a ferramenta per a erosionar a la Real Senyera. Els detractors del Penó trobaven en eixa filtració una prova indirecta de que el seu defensa no responia a raons històriques, sino a un càlcul polític ben fret.

Herència d'un error estratègic

Les conseqüències d'eixe episodi es varen deixar sentir durant anys:

UV va perdre gran part de la seua credibilitat com a força valencianista.

El catalanisme cultural va guanyar terreny en certs àmbits institucionals, especialment en el discurs simbòlic.

La batalla pel reconeixement de la Real Senyera i contra el mit va quedar marcada per eixe moment de censura i pactes opacs.

Conclusions històriques i documentals

Un mit sense fonament

El Penó de la Conquesta, presentat durant dècades com una peça històrica vinculada a l'entrada del rei Jaume I en la ciutat de València, no resistix cap anàlisi sèrio des del punt de vista històric ni científic.

Les fonts documentals migevals no contenen menció alguna a un penó o bandera menuda issada pels musulmans en la torre d'Ali Bufat, ni a la seua posterior conservació com a trofeu. Este silenci documental és, de per sí, un argument de pes contra l'autenticitat de la senyal.

Les primeres referències apareixen sigles despuix dels fets, i sempre en contexts en els que la veneració de relíquies —a sovint falses— formava part d'una cultura material

i simbòlica destinada a reforçar prestigi local, religiós o polític.

La prova material: una tela del XV o XVI

Les observacions tècniques realitzades per experts en textil, entre ells especialistes d'Alcoy consultats per Edison Valls, són concloents:

El torçut del fil i la tècnica de teixit no corresponen al segle XIII, sino a tècniques pròpies del segle XV o XVI.

Els pigments i la capa pictòrica també apunten a una època molt posterior a la conquesta de València.

La paleografia de les inscripcions no és compatible en el segle XIII, sino en l'estil escrit i decoratiu de la Renaixença tardana.

Tot açò confirma lo que ya advertia Roc Chabàs en 1900: que el Penó és un objecte fabricat sigles despuix, sense relació directa en el moment històric que diu representar.

Comparació en atres falses relíquies

No és un cas únic ni en la Corona d'Aragó ni en Europa. Tal i com hem vist en capítuls anteriors, l'Edat Mija tardana i l'inici de l'Edat Moderna varen estar plenes de peces atribuïdes a personages o acontenyiments històrics, sense prova alguna que avalara la seua autenticitat:

Plomes atribuïdes als arcàngels Gabriel i Miquel conservades en Llúria. Tres prepuçis distints de Jesucrist venerats en Amberes, Hildesheim i Santiago. El "sospir de Sant Josep" o el "estornut de l'Esperit Sant", guardats en botelles en temples europeus. En tots estos casos, la falta de proves documentals i l'incoherència cronològica no varen impedir la seua veneració, puix la mentalitat de l'època no qüestionava lo que reforçava la fe o el prestigi local.

Una manipulació contemporànea

Si històricament és una falsificació tardana, en època contemporànea s'ha convertit en una ferramenta política. Determinats sectors catalanistes li han utilisat per a intentar substituir a la Real Senyera com a emblema nacional valencià, aprofitant la seua antiguetat aparent per a vestir-ho de lilegitimitat.

Esta estratègia no és casual: busca desplaçar un símbol viu, en continuïtat històrica i llegal -la Real Senyera- per un objecte en un relat manipulat, més fàcil d'adaptar a una narrativa pancatalanista.

La Real Senyera: l'únic emblema històric valencià

A diferència del Penó, la Real Senyera:

Té documentació històrica ininterrompuda des del sigle XIV.

Ha estat present en tots els actes institucionals del Regne de València i, posteriorment, de la ciutat de València.

És l'únic símbol que ha representat llegal i oficialment als valencians, reconegut pels Furs, per la monarquia i per la tradició viva del poble.

Per això, qualsevol intent de substituir-la per un penó de dubtosa procedència és una agressió directa a la memòria històrica del nostre poble.

Conclusió final

El mit del Penó de la Conquesta cau per la seua pròpia inconsistència quan s'enfronta a les proves històriques i tècniques. El seu us com a ferramenta política revela una clara voluntat de reescriure l'història i debilitar els símbols genuïnament valencians. Defendre la veritat històrica no és només qüestió d'erudició: és un acte de dignitat colectiva.

¡VIXCA LA REAL SENYERA, VIXCA EL REGNE DE VALÉNCIA!

Pedro Fuentes Caballero

Acadèmic de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana corresponent per Dénia

President de l'Associació Cultural Roc Chabàs de Dénia

La llengua utilisada en este escrit es la oficial de la valenciana (Normes d'El Puig).